

Hrvatska granici

DVOJEZIČNO GLASILO HRVATA U RUMUNJSKOJ
PUBLICAȚIE BILINGVĂ A CROAȚILOR DIN ROMÂNIA

STR. / PAG. 4-5

“BRONCA” NA KUPU
RAZNOBKOSTI

STR. / PAG. 6

BLAGOSLOVLJEN I
POSVEĆEN KRIŽ

STR. / PAG. 15

KIRVAJI U NAŠIM SELIMA

TRADICIONALNI FESTIVAL “KARAŠEVSKI PAPRIKAŠ”

Sljedeća emisija na hrvatskom jeziku (repriza) prikazat će se u petak 18.10.2019, u 15.30 sati. Gledajte nas!

REDACTIA:
COD ISSN 1841-9925

Redactor șef
Ivan DOBRA

Redactori:
Lina TINCUL; Daniel LUCACELA; Maria GIURCHIȚA

Colaboratori:
Maria LAȚCHICI; Pr. Davor LUCACELA; Petru MILOȘ

Tehnoredactor:
Zlatko Nikola URSUL

Adresa:
Uniunea Croaților din România
327065 Carașova 22, jud. Caraș-Severin, România
Telefon: 0040-255-232255
Fax: 0040-255-232146
E-mail: zhrucr@gmail.com; hgredactia@gmail.com
Web: www.zhr-ucr.ro

UREDNIŠTVO:
ISSN KOD 1841-9925

Glavni urednik:
Ivan DOBRA

Urednici:
Lina TINKUL; Daniel LUKAČELA; Marija ĐURKIĆA

Vanjski suradnici:
Marija LACKIĆ; Vič. Davor Lukačela;
Petar Miloš

Tehnoredactor:
Zlatko Nikola URSUL

Adresa:
Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj
327065 Carașova 22, Caraș-Severin, România
Telefon: 0040-255-232255
Fax: 0040-255-232146
E-mail: zhrucr@gmail.com; hgredactia@gmail.com
Web: www.zhr-ucr.ro

www.zhr-ucr.ro

Sljedeća emisija na hrvatskom jeziku (repriza) prikazat će se u četvrtak 24.10.2019, od 11.00 sati (prije podne). Svaka emisija pokušava obuhvatiti ono što je značajno u povijesti i životu hrvatske manjine na rumunjskom prostoru, naše tradicije, običaje i najvažnije događaje iz karaševske zajednice. Gledajte nas!

Svakog petka s početkom od 19:10, na frekvenciji 105,6 MHz Radio Ričice, emitira se naša emisija na hrvatskom jeziku. Slušajte nas!

U OVOM BROJU DONOSIMO / ÎN ACEST NUMĂR:

KARAŠEVSKI PAPIKAŠ	STR. 3
“BRONCA“ NA KUPU RAZNOLIKOSTI	STR. 4-5
BLAGOSLOVLJEN I POSVEĆEN KRIŽ	STR. 6
POČELA JE NOVA ŠKOLSKA GODINA	STR. 7
INTERVJU S RAVNATELJICOM ALINA MIȘTOIU	STR. 8
INTERVIU CU DIRECTORUL ȘCOLII LUPAC, MARIA-MARINA SPĂTARU	STR. 9
FORUM PRIPADNIKA HRVATSKIH MANJINA U VINCJETU ODRŽANI DANI MLADINE	STR. 11
“TRUDITE SE UČI NA USKA VRATA “	STR. 12
PESCUITUL ÎN LUNA LUI CUPTOR!	STR. 13
70. GODINA SLAVISTIKE U BUKUREȘTU	STR. 14
KIRVAJ U KARAŠEVSKIM SELIMA	STR. 15

KIRVAJ U KARAŠEVSKIM SELIMA

Mjesec rujna krenuo je proslavom kirvaja u selu Jabalču, 8.rujna, na blagdan Male Gospe. Po kalendaru blagdan Male Gospe je uvijek 8. rujna. Zove se tako, budući da se slavi “mala Marija”, spomendan Marijina rođenja, za razliku od “Velike Gospe”, blagdana Marijina uznesenja na nebo, 15. kolovoza.

Drugi po redu kirvaj je 12. rujna, u Klokočiču, na blagdan Imena Marijina. To je dan posvete crkve, a zaštitnike sela sv. ap. Filipa i Jakova, Klokočićane slave 3. svibnja. Marija je biblijsko ime. Nosi ga više osoba koje se spominju u Svetom pismu, a prema jednom tumačenju ime dolazi od aramejske riječi mar(a) – gospođa, uzvišena.

Predzadnji kirvaj mjeseca rujna je na blagdan Sv. Mateja apostola i evangelista, 21. rujna, u Lupaku. Prema Evanđeljima, Sveti Matej bio je carinik i pripadao je skupini ljudi koji su bili neumoljivi i često korumpirani, koje su ostali Židovi smatrali i obredno nečistima. Promijenio se nakon što ga je osobno Isus posjetio i blagovao u njegovoj kući.

Zadnji kirvaj karaševskih Hrvata u mjesecu rujnu je 29. rujna u Vodniku, kada crkva slavi blagdan sv. Mihaela, Gabriela i Rafaela, arkanđeli, zaštitnici sela i vjernika koji nose njihova imena. Svaki od trojice arkanđela ima svoje važno mjesto u Svetom pismu, a također i njihova imena imaju popratno duboko značenje. Sva tri imena arkanđela završavaju riječju „El“ što znači „Bog“. Bog je upisan u njihovim imenima, u njihovu prirodu. Njihova je priroda da postoje u njegovu pogledu i za njega, Božji su glasnici. Donose Boga ljudima, otvaraju nebo i otvaraju zemlju.

Kirvajsko tradicionalno slavlje započinje sv. Misom, te se nastavlja ručkom, a kasnije se u centru sela, ispred Doma kulture, održavaju tradicionalne igranke (danac i portanje). I ove godine troškove za nastup muzičkih formacija je pokrilo Zajedništvo Hrvata, koji inače plaća muziku za kirvaje u svim karaševskim mjestima.

Daniel Lucacela

70. GODINA SLAVISTIKE NA SVEUČILIŠTU U BUKUREŠTU

Na Fakultetu Stranih jezika i književnosti, dana 20. i 21. rujna 2019., na Odjelu za rusku i slavensku filologiju Fakulteta Stranih jezika i književnosti, a pod pokro-

Alai bifurcate i Sovietland (autorice prof. dr. Antoanete Olteanu, poznata prevoditeljica s ruskog i etnologinja), Cazul Daniil Harms, o ruskoj avangardi (Camelia Dinu) i druga zanimljiva izdanja.

viteljstvom Društva slavista Rumunjske (Asociației Slavistilor din România), održan je Međunarodni znanstveni skup "Rumunjska slavistika i dijalog kultura 2019. 70. godina rumunjske slavistike na Sveučilištu u Bukureštu" („Slavistica românească și dialogul culturilor 2019. 70 de ani de slavistică românească la Universitatea din București"). Sudjelovao je veliki broj slavista kako iz inozemstva: Austrije, Bugarske, Francuske, Finske, Italije, Poljske, Srbije, Slovačke, tako i iz zemlje: Cluj-Napoca, Craiova, Iasi i Temišvar. Glavne teme slavističkih rasprava bile su: studiranje slavenskih jezika i kultura u Europi; lingvističke perspektive i izazovi; nove metode i pristupi književnim fenomenima; mentaliteti; imagološke strukture. Održana su u dva okrugla stola: Ioan Bogdan – profesor, znanstvenik, čovjek (Ioan Bogdan – profesorul, cercetătorul, omul. Comemorarea centenarului morții slavistului) i Ondrej Štefanko – promicatelj slovačke kulture u Rumunjskoj (Ondrej Štefanko – promotor al culturii slovace din România).

Za vrijeme skupa sudionici, studenti i ostali nazočni mogli su vidjeti najnovija izdanja iz područja slavistike: prijevodi romana, rječnici, monografije itd. Drugoga dana skupa, predstavljene su i nove knjige čiji su autori profesori Odjela za rusku i slavensku filologiju. Spominjemo tako:

Osim Društva rumunjskih slavista, svoj su doprinos dali organiziranju ovog važnog skupa: Vlada Rumunjske. Odjel za međuetničke odnose i neke od zajednica slavenskih nacionalnih manjina koje žive na prostoru Rumunjske. S ponosom i zahvalnošću ističemo da se ove godine među podržavateljima ubraja i Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj, a zahvalnost u ime dekana fakulteta i organizatora na održavanju ovog važnog događaja, prenijela je prodekanica prof. dr. Axinia Crasovschi, inače članica ruske nacionalne manjine u Rumunjskoj, na otvaranju zbivanja. Cijeli je događaj popratila i nacionalna televizija TVR 1, stoga se nadamo da će naši čitatelji imati prilike vidjeti kako je skup protekao.

Maria Lațchici

KARAŠEVSKI PAPRIKAŠ

30. rujna, u Vodniku, Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj organiziralo je prvo međuselsko kulinarско natjecanje s temom „Karaševski paprikaš“.

U borbu za titulu najboljeg karaševskog paprikaša ušle su šest amaterske ekipe kuhara iz Karaševa, Klokotiča, Lupaka, Nermiđa, Ravnika i Vodnika, iako su se pritom najavile još dvije ekipe iz Jabalča i Tirola, koje, pak, na dan takmičanja nisu se odazvale.

Natjecanje se održalo u središtu Vodnika te je započelo u 9 sati, nakon izvlačenja brojeva stolova za nastup. Svaka je ekipa dobila od orga-

niziramo tradicionalni „Karaševski paprikaš“. Sigurno, taj paprikaš je u svakom našem selu različit jer svako selo zna da ga napravi na svoj specifičan način, pa zato i ovdje ima različitih ukusa. Teško mi je da izdvojim nekog od njih jer o ukusima, kaže jedna stara poslovice, se ne raspravlja. Smatram da je ova prva edicija „Karaševskog paprikaša“ vrlo uspješna i nadam se da ćemo uspjeti razviti ovu akciju i do-

godine, zašto ne i u nekom drugom mjestu, kako bi sačuvali ovu tradiciju i na ovaj način, da se ne izgubi. U kontekstu današnje globalizacije mi želimo sačuvati ono što je naše hrvatsko, karaševsko! Želim čestitati svim onima iz svih naših karaševskih sela koji su danas sudjelovali na ovoj prvoj ediciji karaševskog paprikaša, za mene svi su oni pobjednici, jer, kao što sam rekao: o ukusima se ne raspravlja!“ – rekao je Slobodan-Giureci Ghera, predsjednik ZHR-a na ceremoniji dodjeljivanja nagrada za najbolji karaševski paprikaš.

nizatora istu količinu janječeg mesa te ostalih sastojaka i namirnica, dovoljnu za izradu tridesetak porcija ovog jela, dok su sudionici donijeli sa sobom jedino kotlove za kuhanje, posuđe i noževе.

Najvještiji među njima pokazali su se kuhari iz Vodnika, nakon što su njihov paprikaš namirisali, okusili i ocijenili s maksimalnih 26 bodova stručnjaci žirija, u čijem su sastavu bili Petar Lugojan, Ion Uzoni i Radu Anderca.

Drugo mjesto pripalo je nermičkoj ekipi, koja je skupila 23 boda, a treće je mjesto, s 20 bodova, osvojio paprikaš ekipe iz Karaševa. S 19 bodova su se morali zadovoljiti ekipe iz Ravnika i Lupaka, što ih je plasiralo na četvrto i peto mjesto, dok se klokotička ekipa, sa samo 14 dobivenih boda, položila na šesto mjesto.

„Danas imamo posebnu čast da po prvi puta, ovdje u Vodniku, orga-

Kulinarska kompeticija završila je u 13 sati, a nakon toga su brojni mještani i Karaševci pristigli iz drugih mjesta svratili i pored šankova sa skuhanim paprikašima te okusili, po volji, jednu ili više porcija iz ovog ukusnog tradicionalnog karaševskog jela.

Daniel Lucacela

„BRONCA” NA KUPU RAZNOLIKOSTI

Nakon što su prethodne godine po prvi put osvojili u timišvarskoj Dumbravići malonogometni turnir Kup raznolikosti, a prošle godine uspjeli obraniti titulu u Paleu, na ovogodišnjem izdanju Kupa izabrana vrsta nogometaša Zajedništva Hrvata je zaustavljena na putu prema ponavljanju velikog uspjeha porazom od reprezentacije Rusa-Lipovljana u polufinalu kompeticije. Pobjednici ovogodišnjeg izdanja su nogometaši Rusa-Lipovljana nakon što su u finalu turnira deklasirali reprezentaciju tatarske manjine s rezultatom 8-1. U utakmici za treće mjesto nogometaši hrvatske manjine su porazili s rezultatom 4-3 sastav makedonske manjine.

Na ovogodišnjoj ediciji Kupa raznolikosti, turniru namijenjenom etničkom pluralizmu te suzbijanju ksenofobije i diskriminacije, naši nogometaši su odigrali šest utakmica i ostvarili četiri pobjede, jedan neodlučen rezultat i jedan poraz koji ih je na kraju skupo koštao. Nogometne reprezentacije nacionalnih manjina su bile svrstane u četiri skupine, dvije s tri ekipe i dvije s četiri ekipe, a prve dvije plasirane momčadi iz svake skupine, njih 8, plasirale su se u četvrtfinale natjecanja. Nogometaši Zajedništva Hrvata izborili su četvrtfinale turnira nakon što su u skupini najprije pobijedili s rezultatom 4-1 sastav srpske manjine, zatim odigrali neodlučeno, 3-3, s reprezentacijom tatarske manjine, da bi u zadnjoj utakmici iz skupine izborili 4-2 pobjedu protiv reprezentacije Ukrajinaca, koja je inače osvojila treće mjesto na prošlogodišnjem izdanju Kupa održanom u sportskoj bazi Paleu

iz blizine grada Oradea. U četvrtfinalu turnira nogometaši hrvatske manjine su s rezultatom 4-3 pobijedili Grke, lakše nego što rezultat pokazuje jer konačni ishod utakmice nije bio u nijednom trenutku doveden u pitanje. Porazom 4-1 od reprezentacije Rusa-Lipovljana u polufinalnoj utakmici

ugašen je i san naših nogometaša o odigravanju velikog finala i obrani prošlogodišnjeg naslova. „Utjeha” našim nogometašima je bronca izborna u utakmici za treće mjesto protiv Makedonaca, što je itekako veoma dobar rezultat. Na svim utakmicama turnira naše nogometaše je bodrio Slobodan Gera, predsjednik Zajedništva Hrvata i zastupnik u Rumunjskom parlamentu, inače jedan od inicijatora prve edicije ovog već tradicionalnog malonogometnog turnira reprezentacija nacionalnih manjina iz Rumunjske.

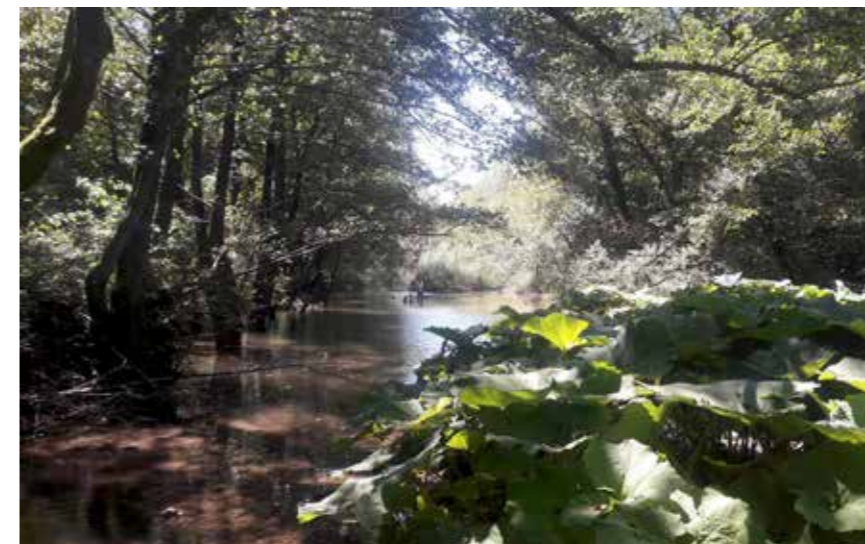

PESCUITUL ÎN LUNA LUI CUPTOR!

Iarna nu-i ca vara, dar nici vara nu-i ca iarna, o spune un vechi proverb românesc!

Dacă în sezonul rece peștii se hrănesc mult mai intens în timpul zilei, vara, lucrurile stau cu totul altfel, aceștia preferând să se hrănească doar la primele și ultimele ore

Îmi aduc aminte cu o foarte mare plăcere de o aventură la pescuit din anii ce-au trecut, în luna lui Cuptor. Era o dimineață cu multe raze de soare și multă ceață. O zi perfectă, după părerea mea, pentru un pescuit de nădejde pe malul celui mai frumos râu din țară, Carașul. Am ajuns pe malul râului foarte devreme, plecasem cu noaptea în cap să pescuiesc la clean, cu lăcuste, cosași și greieri. Nu aveam cine știe ce ustensile la vremea aceea, aveam doar strictul necesar pentru un asemenea pescuit. Am început imediat partida cu câteva lanseuri în aval, unde apa avea o adâncime de aproximativ 2 m, lăsând momeala să plutească deasupra apei cu un fir foarte subțire, fără plută și fără plumb. Iar ca momeală am folosit numai greieri.

ale zilei, dar și noaptea, atunci când temperatura aerului scade.

Pescarii începători trebuie să știe că pe malul bălții sau al râului nu trebuie să meargă nepregățiți. Înainte de-a ajunge în locul unde urmează să pescuiescă este necesară o vizită la un magazin de profil pescăresc pentru a achiziționa uneltele de pescuit, cum ar fi lanseta, mulineta, pluta, fir, plumb, cârlige. Cei care vor să pescuiescă la răpitori ar fi indicat să aibă câteva rotative, voblere, oscilante s-au lingurițe. La peștii pașnici, cum ar fi scobarul, mreana, plătica, roșioara, crapul, carasul, obletele, văduvița, sunt șanse mari să aveți rezultate bune, chiar și în timpul zilei, mai ales pe o vreme ploioasă. Nu se exclude această variantă nici la pescuitul răpitorului atâta timp cât apa râului sau a lacului unde pescuiți este limpede. Când apele râului devin tulburi și mari din cauza ploilor torențiale din zonă s-au de la munte, cele mai bune metode de pescuit sunt cele cu montură fixă, pescuind pe fundul apei. Iar momeala optimă în asemenea situații nu este alta decât răma roșie de bălegar sau viermișorii de carne. Bineînțeles, nu trebuie neglijate nici fructele și cereale de sezon în timpul verii, mai ales atunci când apa este limpede, iar cele mai eficiente sunt ciresesele, dudulele, vișinele, strugurii, grâul, ovâzul fiert în lapte și porumbul.

Am avut parte de 2 capturi foarte frumoase de clean, de aproximativ jumătate de kilogram, dar și de câteva atacuri nefinalizate. Am hotărât să schimb locul de pescuit și am urcat în amonte râului pe lângă malul acestuia. După câteva minute am constatat că apa râului își schimbă culoarea instantaneu, iar debitul a început să crească considerabil și vizibil în același timp, cel mai probabil din cauza ploilor de la munte, iar viitura amenința revărsarea din matcă.

Am plecat de îndată spre casă deoarece aveam de mers pe jos aproximativ 5-6 km, însă pe drum am trecut pe lângă câteva sălașe, unde am găsit mai multe râme roșii în bălegarul de vaci și cai. Am găsit un loc linistit, cu apă lină și foarte tulbure, unde peștii s-au refugiat din cauza debitului prea mare, care aducea de la munte bușteni, mâl, pietre, foarte multă mizerie și resturi lăsate de pantofarii orașului, de cei care își petrec weekendul pe malul râului cu mici, bere și manele, dar, din păcate, și foarte multe resturi menajere. Am prins câțiva scobari, nu foarte mari, câteva beldițe (bârzaci) și mai multe mreane brumării.

Am plecat spre casă pe la orele prânzului cu gândul la o nouă ieșire la pescuit, dar și necăjit din cauza gunoaielor pe care apa le-a înapoiat oamenilor. Trist, dar adevărat.

Petru Miloș

“TRUDITE SE UČI NA USKA VRATA”

Prispodoba je upozorenje svakome od nas koji mislimo kako smo dobri i poštteni kršćani i kako je to dovoljno.

Jedan se student ustao među ostalima i upitao profesora: „Profesore, koji je smisao života?“

Profesor ga je na trenutak promatrao kako bi ocijenio misli li taj student ozbiljno ili samo želi potrošiti dragocjeno vrijeme, što su nekad studenti običavali.

Kad je profesor zaključio kako je student zaista ozbiljan posegnuo je za ladicom radnog stola i odande izvadio jedno ogledalo. Ustao se i prišao prozoru, a onda s tim ogledalom ulovio zrake sunca te ih usmjerio prema najtamnijem dijelu prostora.

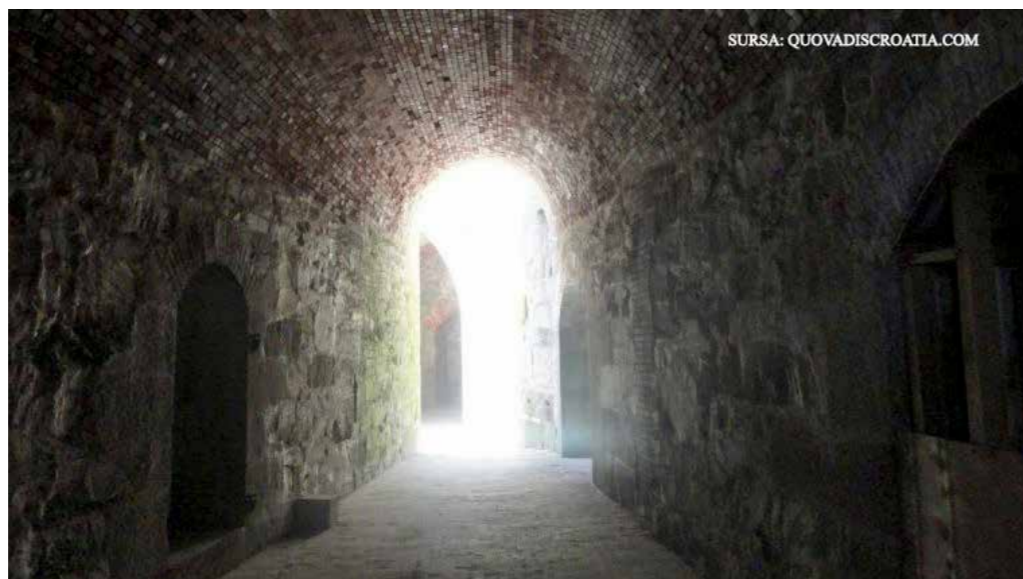
Svi studenti su znatiželjno promatrali što se zbiva i očekivali objašnjenje od profesora, a naročito onaj student. „Smisao života, dragi kolega, je da svatko od nas donese zrake svjetla u mračni dio vlastitog života i života ljudi s kojima živimo i koje susrećemo.“, odgovorio je profesor, te nastavio: „Ako budemo tako radili tama će biti pobjeđena, a mi ćemo svi živjeti u svjetlu.“

Bog ljubi sva stvorenja. Ipak, čovjek odlučuje hoće li surađivati s Bogom. Velika je naša odgovornost. Bog hoće da svi ljudi budu spašeni, da se opredijele na Vječnu ljubav.

“Trudite se učiti na uska vrata”, ali ovo nije pesimistička postavka, nego da čovjek shvati ozbiljno svoj poziv. U svakom slučaju reklamiranje ne spašava, kao ni formalizam. Samo realni život vodi prema svojem ispunjenju i ostvarenju, prema spasenju. Realni život upoznaje nas s božanskim vrijednostima. Ne vrijedi govorenje “Gospodine, Gospodine”, ako nema i života kao što ga živi Gospodin.

Vjerovanje i slijeđenje Isusa osigurava nam spasenje. A vjerovanje slijedi život i djela u duhu vjere. “Bio sam gladan, žedan, bolestan, u zat-

voru.... i nahranili ste me, napojili, pomogli, posjetili...”. Ove Isusove riječi nadilaze svaku ideologiju i religiju. Samo ljubav spašava, ljubav otvara vrata Neba. Na upit koliko će se ljudi spasiti Isus ne odgovara. On upućuje na našu odgovornost. “Trudite se učiti...”. I dodaje da “mnogi neće moći učiti”. Je li ovo pedagogija Isusova? Sv. Ivan (1Iv 3,20) potvrđuje: “Ako nas naše srce osuđuje, Bog

je veći od našeg srca”. Zato treba voditi brigu o dvije stvarnosti: Vrata su uska u vječni život i srce je Božje široko!

U svakom slučaju ostaje trajni Isusov navještaj: “Bog nije poslao Sina u svijet da ga osudi nego da ga spasi.” Realno govoreći, Isus govori da svatko sam sebe osuđuje i nagrađuje, odnosno svatko sebi otvara ‘vrata vječnosti’. Po Stvoritelju mi smo usmjereni prema svojoj punini i svojem ostvarenju, prema svojoj Vječnosti. Na nama je odgovornost ako ‘ugasimo’ vatru vječnosti koja je u našoj duši. Bog nam je vječno svjetlo, putokaz i pomoć da ‘uspijemo’. Na koncu, mi možemo samo reći, ne pravdajući se nego konstatirajući: “Gospodine, ti znaš što smo mi. Stvorio si nas iz praha i blata. Ne čudi se što nas vidiš blatnim!”

A Pavao nam u poslanici Hebrejima tvrdi: “Bog se odnosi prema nama kao prema sinovima”.

Poslije patnja mir u nama pokazat će se još snažnije. – Bog nas ljubi i ne osuđuje

Dr. theol. Davor Lucacela

Prošle godine je po prvi put uvedeno u turnir i natjecanje juniora nacionalnih manjina, a pobjednik je bila reprezentacija Lipovljana, dok su drugo i treće mjesto osvojile momčadi mađarske, odnosno grčke manjine. Na ovogodišnjem izdanju je po prvi put sudjelovala na natjecanju juniora i mlada momčad hrvatske manjine, koja je izgubila dvije utakmice u skupini i nije izborila četvrtfinale, odnosno eliminacijsku fazu natjecanja. Najbolji juniori ovog izdanja su bili Ukrajinci, drugo mjesto su osvojili Grci, dok je treće mjesto pripalo mladim nogometašima Rroma iz Rumunjske.

Ovogodišnja, peta edicija Kupa raznolikosti održana je inače od 13. do 15. rujna 2019. godine u Športskom centru „Centenar 2018” iz općine Cumpăna u županiji Constanța pod organizacijom Odjela za međuetničke odnose Rumunjske vlade, u suradnji s Rumunjskim nogometnim savezom. Na sportskom događaju bili su prisutni predstavnici općine Cumpăna i načelnik istoimene općine gospođa Mariana Gaju kao i mnogobrojni pozvanici koji su za čitavo vrijeme turnira bezuvjetno bodrili sve sudionike. Na ceremoniji otvaranja Kupa raznolikosti prisutnima su se obratili Ahmet Aledin, podtajnik Odjela za međuetničke odnose Rumunjske vlade, Ibrahim Iuseim,

zastupnik turske manjine, Slobodan Gera, zastupnik hrvatske manjine, Ali Senol, zamjenik župana županije Constanța, Laura Rogobete, predsjednica Udruge Makedonaca u Rumunjskoj.

Podsjetimo, ovogodišnjem izdanjem u Cumpăni, Kup raznolikosti je stigao do svog petog izdanja, nakon što je prva edicija održana u Bukureštu, druga u Buftelai, treća u Dumbraviți, a četvrta u Paleu. Osim bronce osvojene na ovogodišnjoj, petoj ediciji, nogometaši Zajedništva su se inače okitili titulom viceprvaka na drugom izdanju turnira, a pobjednici su turnira u Dumbraviți i Paleu.

Ivan Dobra

Međunarodni multietnički Folklorni festival „Pokraj rijeke Karaša”

Pozivamo vas da sudjelujete na trećem izdanju međunarodnog Folklornog festivala „Pokraj rijeke Karaša”, događaj namijenjen nacionalnim manjinama koje će pomoću igre, pjesme i narodne nošnje pokušati ponovno unijeti u naša srca stare folklorne tradicije.

Festival organizira ZHR u subotu 12. listopada s početkom od 17,30 i održat će se na otvorenoj sceni iz centra Karaševa, gdje će mnogobrojna društva vjerno kroz pjesmu i folklor izvoditi plesove te predstaviti dio tradicija i običaja raznih krajeva Hrvatske i Rumunjske.

BLAGOSLOVLJEN I POSVEĆEN KRIŽ

Lijepa nermička tradicija podizanja vjerskih objekata nastavljena je u ovoj godini podizanjem križa na mjestu poznatom „Kod tri čirešnje“, pokraj puta koji vodi u Ričicu.

Svečani blagoslov novopodignutog križa obavio je u nedjelju 22. rujna vlč. Milan Sima u prisutnosti vjernika iz Nermiđa i iz nekih drugih obližnjih mjesta.

„Križ je simbol naše kršćanske vjere i znak našega spasenja, na kojemu je naš spasitelj Isus Krist bio raspet i dao svoj život iz ljubavi prema nama. Križ nas podsjeća na ljubav Boga prema

čovjeku, ljubav Boga prema svima nama. Križ je svjedočanstvo naše vjere i svaki put kad pravimo znak križa svjedočimo zapravo vjeru u Isusa Krista. Svaki od nas ima svoj zemaljski križ, križ koji nosimo sa sobom kroz ovaj život i svi smo pozvani da nosimo dostojno svoj križ. Ovaj križ, kojega su naša djeca podigla, svjedoči da naša zajednica i naše mjesto vjeruju u Isusa Krista. Vas, dragi mladi, koji ste napravili ovaj križ, neka Bog blagoslovi, neka blagoslovi vaš rad i život da možete uvijek svjedočiti vašu vjeru“, rekao je u svom kratkom obraćanju okupljenim vjernicima vlč. Sima.

Nakon blagoslova i molitve sudionici blagoslova križa nastavili su druženje uz razgovor, kavu, kolače i osvježavajuća pića.

Vjerski spomenik podignut zahvaljujući inicijativi šestorice mladića, - Milja Vatav, Đokica Vatav, Đuređ Caran, Đuređ Vaka, Milja Merša i Marius Miloš - predstavlja ljubav i slogu koju među sobom održavaju žitelji Nermiđa i svojevrsni im je odgovor Isusu da su spremni slijediti ga noseći danomice svoj križ, kao izvor zasluga za vječni život svakome tko ga prihvaća.

Nermička lijepa tradicija podizanja vjerskih objekata nalazi se i na raskrižju kod bunara ovoga lijepoga maloga mjesta, s puta koji iz Karaševa vodi prema Klokotiču, gdje je 2008. godine podignuta i posvećena preljepa malena četverokutna kapelica u kojoj se nalazi slika Svetoga Jakoba, kojega stanovnici poštuju kao zaštitnika Nermiđa i slika Svetoga Antuna Padovanskog, zaštitnika putnika, pomoćnika za uspjeh u radu. Kapelicu s raskrižja su podigli majstori Ivan Vatav i Milja Todor. Ana Žigmul (rođ. Hera) darovala je spomenike i slike za kapelicu, a žitelji iz Nermiđa su uređili okoliš i pomogli da se radovi privedu kraju.

Sve do sredine druge polovice prošloga stoljeća, Nermiđanji nisu imali crkvu u svom mjestu već su išli u Karaševu na Svete mise ili su podizali križeve kako bi, okupljajući se oko njih, molili te pokazali svoju pobožnost i vjeru. Prije pune dvije godine, 11. lipnja 2017, kada je katolička crkva proslavila svetkovinu Presvetoga Trojstva, također na nermičkom području je svečano blagoslovljen i posvećen križ postavljen na mjestu poznatom kao Mali Breg, s nermičkog puta Židovina. Blagoslov križa obavili su tada vlč. Marjan Tinkul, lupački župnik i vlč. Petar Rebedžila, župnik karaševske župe. To je bio treći križ po redu na tom istom mjestu. Prvi drveni križ je tamo postavio prapradjed učitelja Mikole Žigmula davne 1880. godine, 1948. godine, nakon drugog svjetskog rata, djed učitelja je na istom mjestu postavio drugi drveni križ jer je prvi bio istrunuo, a nakon još sedamdeset godina, koincidencija ili ne, na tom mjestu postavljen je na inicijativi učitelja Mikole Žigmula i treći drveni križ. Više od toga, godine 1948., kad je postavljen drugi po redu križ, bila su još dva križa od gornje strane sela Nermiđa pa sve do Patašana, jedan u Grbenjaku, postavljen od obitelji Keda i jedan na Suvaku, a postavila ga je generacija „regruta“ rođenih 1926. godine.

Ivan Dobra

oslabiti karaševski govor. Više od toga, umjesto da budu asimilirani, Karaševci su tijekom stoljeća asimilirali i katolicizirali Rumunje koji su slučajno došli u njihovu sredinu.

Međutim, iako su škole na hrvatskom jeziku, župe u karaševskim mjestima, izgrađene institucije i ljudi svjesni svog porijekla upravo čimbenici koji osiguravaju karaševskoj zajednici svjetlu perspektivu na rumunjskom prostoru, mi se danas nalazimo u krucijalnom trenutku i suočeni smo s problemima koji neminovno donosi ovo novo vrijeme i ovaj novi način života. Ono što se danas može prepoznati kao problem koji brutalno napada našu ionako malenu zajednicu, a to je inače problem ne samo hrvatske zajednice nego i cijele Rumunjske, je migracija prema zapadnim državama, prije svega u Austriju, zbog gospodarskih razloga, zbog boljeg života i jednostavno zbog nedostatka posla u svojim mjes-

tima. Migracija u zapadne zemlje brojčano slabi našu zajednicu. Prirodni prirast populacije Karaševa i ostalih hrvatskih mjesta u Rumunjskoj zadnjih je godina negativan i u najmanju ruku zabrinjavajući, a to je, ponavljam, posljedica migracije mladih ljudi u druge zemlje Europske unije“.

Uz potpredsjednika Zajedništva, na Forumu je sudjelovao i Tudorel Ivanoaica, član Koordinacijskog odbora organizacije. Osim glavne teme, Forum je pratio još nekoliko događaja. U petak 27. rujna u društvenom domu 'Stjepan Marković' u Donjoj Lastvi (Tivat) bila je otvorena 'Igračka u srcu' - Multimedijalna izložba likovnih, fotografskih, video i literarnih pobjedničkih radova djece i mladih iz hrvatskih zajednica u svijetu te radova škola iz Hrvatske. Nakon otvorenja, za učenike Hrvatske nastave u Crnoj Gori bila je organizirana radionica izrade igračke s motivima hrvatske tradicijske baštine.

Ivan Dobra

U VINCJETU ODRŽANI DANI MLADINE

Dani mladine, najveća kulturna manifestacija gradišćanskohrvatske mladeži iz Austrije, stigla je do svog 47. izdanja i

Dani mladine održana u Cindrofu.

Kulturna manifestacija iz Vincjeta obilovala je raznovrsnim kulturnim i folklornim aktivnostima. U sklopu glazbenog programa, prvi dan su nastupile Koprive, Gospodari tambura i Krowdrock Allstars, a u subotu navečer goste su zabavljali tamburaški sastav Šetnja, Pannonix i Ivan Zak. Dan mladine u dvorani za priredbe u Vincjetu završio je folklornim poslijepodnevom.

U sklopu dobrih odnosa dviju manjina, gradišćanskih Hrvata iz Austrije i karaševskih Hrvata iz Rumunjske, na ovogodišnjem izdanju održana je ove godine od 6. do 8. rujna pod organizacijom Hrvatskog akademskog kluba zajedno sa seoskom mladeži Čajte i Vincjeta. Po tradicionalnom redoslijedu Hrvatski akademski klub svako ljeto priređuje ovu trodnevnu manifestaciju u drugoj regiji, i to na sjeveru, u sredini ili na jugu. Zadnji put se je manifestacija u Vincjetu održala 1986. godine, dok je prošlogodišnja 46. edicija

Dana Mladine sudjelovali su kao gosti organizatora i predstavnici Zajedništva Hrvata u Rumunjskoj. Riječ je o Ivanu Frani, potpredsjedniku organizacije, Dorulu Ivanoaiki i Luki Vorgi, predstavnicima Koordinacijskog odbora, o članovima ozgancije Ivanu Belceai i Mikoli Mihajli te o mladićima KUD-a Karaševska zora Zdravku Moldovanu, Alexu Mihajli i Milji Beulu.

Ivan Dobra

FORUM MLADIH PRIPADNIKA HRVATSKIH MANJINA

Hrvatska matica iseljenika i Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore organizirali su od 27. do 29. rujna u Tivtu u Boki kotorskoj (Crna Gora) treći Forum mladih pripadnika hrvatskih manjina.

Tema Foruma su bile dileme vezane za identitet pripadnika hrvatskih manjinskih skupina te se raspravljalo, između ostalog, o pitanjima poput onih u kolikoj mjeri manjinski identitet opterećenje za mladu osobu, moraju li se različiti identiteti međusobno

predavanja odvijali unutar i pored crkve u prvoj polovici 18. stoljeća, a izuzetkom nekih manjih vremenskih perioda, hrvatski jezik je učestalo bio prisutan u školama iz Karaševa. Danas imamo u nekim karaševskim mjestima nastavu na hrvatskom jeziku, a u Karaševu djeluje već od 1996. godine Dvojezična hrvatsko-rumunjska gimnazija. Na Sveučilištu u Bukureštu imamo odsjek za hrvatski jezik i književnost, na Sveučilištu u Temišvaru funkcionira Lektorat hrvatskog jezika i književnosti, a učenici hrvatske nacionalnosti koji pohađaju nastavu na maternjem jeziku veoma su svjesni svog identiteta i s njim se ponose.

Ono što smatram veoma važnim istaknuti s ovom prilikom jest činjenica da i Rumunjska kao država jamči prava svih nacionalnih manjina i poznata je kao multikulturalni i multietnički prostor gdje se izdvaja novac iz Proračuna za financiranje svih reprezentativnih udruga nacionalnih manjina, pa tako i za Zajedništvo Hrvata u Rumunjskoj, kao krovnoj organizaciji hrvatske manjine. Zajedništvo Hrvata funkcionira od 1991. godine, a od svog osnivanja neprestano podržava i promovira vjerski, sportski, kulturni i obrazovni život malene hrvatske zajednice u Rumunjskoj. Investicije u očuvanje kulturne baštine naše zajednice najvažniji su prioritet spomenute organizacije.

Na kraju mog izlaganja želim istaknuti i činjenicu da je upravo geografska kompaktnost karaševskih sela, o kojoj sam govorio u uvodnom dijelu, još jedan od faktora koji je pridonio višestoljetnom očuvanju hrvatskog življa na rumunjskom prostoru. Polaganje sela jednih naspram drugih sačinjava kompaktnu ariju, između njih ne egzistirajući rumunjska naselja, a udaljenost do najbližih rumunjskih mjesta prilično je velika. Budući da su kompaktni u svim selima, utjecaj rumunjskog jezika i susjednih banatskih govora vršio se tek slučajno i nije mogao bitno

isključivati, kao i o pitanju odnosa vjere i identiteta. U svom izlaganju, potpredsjednik Zajedništva Hrvata Ivam Frana govorio je o crkvama u karaševskim mjestima, o školama na hrvatskom jeziku te o Rumunjskoj državi, Zajedništvu Hrvata i kompaktnosti karaševskih mjesta kao glavnim faktorima koji su doprinijeli višestoljetnom očuvanju hrvatskog identiteta Karaševaka na rumunjskom prostoru: "Crkva i franjevački misionari su imali ključnu ulogu u višestoljetnom očuvanju svega onoga što formira identitet Hrvata s ovih prostora. Mise su se u karaševskim selima održavale na maternjem jeziku, na maternjem jeziku se održavaju i danas, i ne postoji uvjerljivija prilika za ulogu crkve u očuvanju vjere i maternjeg jezika od prisustvovanja na svečanoj misi, kada svi vjernici odgovaraju zajedno i pjevaju na vlastitom jeziku. Karaševski Hrvati su se uvijek okupljali oko crkve i svojih katoličkih svećenika, a upravo tako je i danas.

I škole na hrvatskom jeziku su imale ključnu ulogu u očuvanju identiteta Hrvata s rumunjskog prostora. Kada je riječ o školstvu, izvjesna je činjenica da su se prvi oblici školskog

POČELA JE NOVA ŠKOLSKA GODINA

Nakon dugog toplog ljeta i dugoočekivanih školskih praznika, u ponedjeljak 9. rujna je diljem Rumunjske počela nova 2019.-2020. školska godina za brojne polaznike vrtića te učenike osnovnih i srednjih škola.

Prvi školski dan uvijek je poseban, jedan je od najvažnijih dana u životu svakog čovjeka, a posebno su bili uzbuđeni polaznici vrtića i prvih razreda koji su se nalazili na početku puta stjecanja novih prijateljstava, znanja i vrijednosti.

strpljenja i razumijevanja, pozdravljam, također učitelje i profesore ove školske jedinice i pozivam ih da ulože sav trud kako bi svim učenicima dani u školi bili ugodni, opušteni, puni prijateljstava, zanimljivih sadržaja i odličnih rezultata".

Uz ravnateljicu Alina Mištoiu dobrodošlicu je

učenicima uputio i načelnik karaševske općine Petar Bogdan: „Pozdravljam vas i pozivam da sljedite primjer odličnih absolventata ove školske ustanove koji se danas nalaze na klupama velikih dvorana prestižnih fakulteta ili su pak svojim životnim primjerom uzor svima nama. Inzistirao bih na sljedećem aspektu: temelj svih nau-

U Karaševu je prije samog početka školske godine održana u crkvi Marijina uznesenja Sveta misa koju je celebrirao vlč. Milan Sima u prisutnosti mnogobrojnih vjernika, učenika, roditelja, nastavnika, vjeroučitelja i odgojitelja. Pozdravljajući sve nazočne, vlč. je naglasio, između ostalog, da treba moliti Gospodina za blagoslov učenika i njihovih nastavnika kako bi mogli rasti u znanju, mudrosti i Božjoj milosti: "Okupili smo se danas da zajedno zazovemo Duha svetoga i blagoslov Boga jer bez Boga nemamo ništa. On je naš stvoritelj, on je onaj koji nam daje blagoslov, koji nam daje razum i pamet kako bi mogli osvojiti nova znanja i vrijednosti, kako bi intelektualno i duhovno napredovali".

U dvorištu Dvojezične gimnazije iz Karaševa, učenicima i roditeljima je na ceremoniji otvaranja zaželjela dobrodošlicu ravnateljica Alina Mištoiu: „U svojstvu ravnateljice Gimnazije čast mi je i zadovoljstvo pozdraviti vas na početku nove školske godine 2019.-2020. Nadam da ste se svi zajedno dobro odmorili, da ste proveli ugodne ljetne praznike i da se veselite ponovno sjesti u školske klupe. Pozdravljam s ovom prilikom i roditelje učenika, od kojih očekujem puno

ka je distvingirati dobro i zlo. Svijest o dobru i zlu usađena je u našoj prirodi. Važno je razlikovati dobro i zlo u ovim nemirnim vremenima kada zlo sve više poprima izgled dobra i pokušava nas povući na krivu stranu. U kojoj mjeri ćemo uspjeti razlikovati dobro i zlo, u toj mjeri ćemo moći biti radosni i imati uspješne rezultate u životu.

Poruku predsjednika Zajedništva Hrvata Slobodana Gere prisutnima je prenio Mikola Mihajla. "Svima vama želim dobrodošlicu u školu i osiguravam vas da će Zajedništvo Hrvata biti i nadalje uz vas. Želim vam puno zdravlja, sreće i veselja u ovoj školskoj godini, da je uspješno završite, te na kraju prijedete u viši razred s odličnim ocjenama. Nastavnicima također želim puno zdravlja, uspjeha, ali i strpljenja u radu s učenicima, te da svi zajedno na kraju školske godine budemo sretni. Neka svaki učenik, roditelj, ali i profesor bude ponosan što je dio ove dvojezične škole, u kojoj se uči, njeguje i čuva od zaborava i naš hrvatski materinski jezik

Svim učenicima, roditeljima, kao i nastavnicima želim još jednom sretan i uspješan početak nove školske godine!"

Ivan Dobra

INTERVJU S RAVNATELJICOM ALINA MIȘTOIU

Prvi dan nove školske 2019-2020 godine bio je 9. rujna, tjedan dana ranije nego obično.

Tu su novost svi već učenici, profesori i roditelj znali, jer su svi rado prisustvovali svečanom otvorenju održanom u dvorištu Dvojezične gimnazije u Karaševu. Ostale novosti vezane za ovu školu u tekućoj školskoj godini doznali smo od ravnateljice Alina Mištoiu.

Započeli smo još jednu školsku godinu, imamo nekoliko novih nastavnika ali i novih učenika, ali, na veliku žalost, oko petnaestak učenika manje u odnosu na prošlu godinu. Razlog tome smanjenju je promjena prebivališta naših bivših učenika, zajedno sa svojim obiteljima, u inozemstvo ili u obljižnju Ričicu.

U Karaševu imamo jedan vrtić s dvije sekcije, na rumunjskom i hrvatskom jeziku, gdje imamo negdje oko 25 predškolaca, dok u Nermiđu imamo grupu od 7 predškolaca na hrvatskom jeziku. U Nermiđu djeluje i osnovna škola (od prvog do četvrtog razreda) na hrvatskom jeziku gdje imamo, nažalost, samo 7 učenika, dok u osnovnoj školi u Karaševu imamo dvije sekcije s predavanjima na rumunjskom i na hrvatskom jeziku gdje imamo 41 učenika. Od petog do osmog razreda imamo u školi u Karaševu 44 učenika, od kojih jedino učenici osmog razreda imaju isključivo predavanja na rumunjskom jeziku. Srednja škola u Karaševu broji 36 učenika.

Raduje me što je većina učenika osmog razreda ostala dalje studirati u našoj školi. To je dokaz da oni cijene materinjski jezik, zajednicu odakle potiču i žele nastaviti ovdje školovanje. Smatram da bi bilo u obostranu korist ako bi se i djeca iz susjednih sela i, zašto ne, iz grada Ričice opredjelili za nastavak studija srednje škole u našoj dvojezičnoj gimnaziji. Rumunjska i Hrvatska su članice Europske Unije, javljaju se novi poslovni oportuniteti za građane obiju država, a

temeljno poznavanje hrvatskog jezika predstavljala bi prednost za naše učenike.

O planovima i perspektivama...

Uključeni smo u projektu ROSE, u kojem su uključene i druge gimnazije u Karaš-severinskoj županiji. Projekt se odvija u roku od tri godina, a u tom vremenu naša će škola dobiti financijsku potporu od oko 70 tisuća eura. Pomoću te svote novca moći ćemo obnoviti školski namještaj i tehničku opremu (računala, interaktivne ploče itd.) srednjoškolskih razreda. U ovom projektu uključeni su i nastavnici i to na način da će se u školi, pored predavanja, odvijati dodatne vježbe za učenike na predmetima iz kojih se polaže državna matura, koje će biti novčano vrednovane. Dodatno ćemo imati i jednog školskog psihologa koji će privremeno raditi s djecom s poteškoćama u učenju te emocionalnim i društvenim problemima, ali koji će surađivati i s roditeljima, nastavnicima i učenicima kako bi promovirao zdravo okruženje za učenje.

I nekoliko vanškolskih aktivnosti uključeni su u ovom projektu, kao što su višednevni izleti i kampovi, koji će se odvijati u tjednima „škola drugačije“. Mi smo predložili (i nadam se da će se odobriti!) da jedan od izleta bude u Hrvatskoj, da djeca upoznaju ljepote prirode i uđu u dodir s nativnim govornicima hrvatskog jezika, jer svrha ovih izleta i kampova je poboljšanje znanja i olakšanje priprema za maturu. Zato kada ćemo organizirati te izlete i kampove imat ćemo u vidu i ono što se traži za maturu na predmetima kao zamljopis, povijest, rumunjski i, zašto ne, hrvatski jezik.

Ako sam već navela nekoliko razloga što bi našu školu učinili atraktivnom za učenike, ne želim zanemariti ni činjenicu da od prošle godine, odlukom Ministarstva odgoja, maturanti 12. razreda koji su pohađali tečajeve srednje škole u ruralnom području imat će posebna mjesta na fakultetima u Bukureštu i drugim velikim gradovima u Rumunjskoj. Više od toga, oni učenici koji sudjeluju na olimpijadama i uspiju dobiti nagrade moći će upisati studije nekog humanističkog fakulteta bez polaganja prijemnog ispita, uz mogućnost za bezplatan smještaj u studentskom domu i stipendiju.

Daniel Lucacela

INTERVIU CU DIRECTORUL ȘCOLII LUPAC, MARIA-MARINA SPĂȚARU

Rezultatele școlii și planurile pentru viitor ne sunt dezvăluite la deschiderea noului an școlar...

Dacă sfârșitul de an 2018-2019 a fost cu o mică strângere de inimă și cu o suferință legată de școala din Vodnic, unde din cauza numărului mic de copii am fost nevoiți să încheiem activitatea la școala primară, celelalte școli, adică: Școala Primară Rafnic, Școala

Gimnazială Clocotici și Școala Gimnazială Lupac încep un an școlar sub auspicii bune. Anul acesta numărul elevilor a crescut cu patru elevi față de anul trecut. Aș fi fost mulțumită dacă reușeam măcar să menținem numărul elevilor, iar faptul că sunt câțiva în plus ne dă speranță.

Clasele a V-a au început cu un efectiv de 13 elevi la Școala Lupac, cu predare în limba română, dar și cu studierea limbii materne croate, pentru care toți părinții au optat. Este vorba de un procent foarte mare de elevi de etnie croată pentru care părinții luptă în ideea menținerii identității. Școala Gimnazială Clocotici va funcționa cu un efectiv de 8 elevi la clasele a V-a și a VI-a, cu predare în limba maternă croată.

Mai mult mă bucură creșterea numărului preșcolarilor din grădiniță. Am identificat din timp copii care nu au fost aduși la grădiniță din vari motive și am reușit să aducem un număr de câțiva preșcolari, care ne pun în situația fericită în care grupele la toate grădinițele se apropie de minimum necesar dacă ar fi să studiem în limba română, darămite în limba croată unde efectivele sunt mai mici. De exemplu: la Rafnic avem 8 elevi la grădinița cu predare în limba croată, față de 5 elevi anul trecut; La Lupac avem 12, la același nivel ca și anul trecut, iar la Clocotici avem 10 elevi, cu 4 mai mulți decât anul trecut.

Despre rezultate

Vreau să remarc participarea elevilor noștri la olimpiadele care s-au organizat anul trecut de la nivel local, județean și național. Țin să-i felicit pe cei care au obținut locul I la Olimpiada de Limba Croată Maternă, care a avut loc la Iași și la Olimpiada „Universul cunoașterii prin lectură”, unde a fost prima noastră participare și unde am obținut locul I la faza națională, în echipă fiind cu elevii aparținând minorității cehe de la Școala Sfânta Elena. Dacă până acum obișnuisem Inspectoratul Școlar și comunitatea să avem rezultate bune și foarte bune la maternă croată, iată că am spart gheața și am demonstrat că elevii aparținând minorităților sunt capabili de performanță la nivel național și la alte materii.

Despre limba maternă croată

Din punct de vedere al planului de învățământ, al programelor școlare, toate disciplinele trebuiesc predate în limba maternă. Avem cadre didactice din comunitate care au studiat limba croată la Zagreb, sunt și cadre didactice vorbitoare nativ de limbă croată, sau care au studiat-o pe parcursul anilor, începând de la gimnaziu până la facultate ca opțional, sau cadre didactice care sunt testate de către inspectoratul școlar, care obțin această abilitare de a preda discipline de specialitate. Sunt discipline la care dascălii noștri au pregătirea de specialitate de bază, dar care muncesc în ideea traducerii noțiunilor și sper să se descurce!

Am derulat și proiecte în sensul perfecționării cunoașterii acestei limbi. Aici avem susținerea permanentă a Uniunii Croaților din România, datorită căreia și anul trecut 4 cadre didactice au participat la programe de formare în Croația. Mai mult de atât, Uniunea Croaților organizează în fiecare an tabere la mare pentru copii, care sunt un prilej de distracție și petrecere a vacanței în mod plăcut, dar sunt și utile pentru că există un program de studiu al limbii materne croate, limbă predată de profesori sau de voluntari din Croația. Anul trecut am fost cu copiii în această tabără și am văzut că, într-adevăr, se fac lucruri serioase, frumoase și atractive iar acest lucru contează mult pentru vorbitori.

Daniel Lucacela